

พระราชประวัติของ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีฐานันดรเมื่อแรกพระราชสมภพคือ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร เป็นพระธิดาองค์ใหญ่ของพลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่น จันทบุรีสุรนาถ กับ หม่อมหลวงบัว กิตติยากร ทรงพระราชสมภพเมื่อ วันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๕ ที่บ้านเลขที่ ๑๘๐๘ ถนนพระรามหก ตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นบ้านของ พลเอก เจ้าพระยาวงศาสุรประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) พระบิดาของหม่อมหลวงบัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาพระราชทานนามว่า “สิริกิติ์” มีความหมายว่า “ผู้เป็นศรีแห่งกิตติยากร”

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ กับหม่อมหลวงบัว กิตติยากร และคุณท้าววนิดาพิจาริณี พระอัยยิกา

เมื่อแรกทรงพระราชสมภพนั้น บ้านเมืองอยู่ในระยะแรกของการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตย พระบิดาซึ่งขณะนั้นมียศเป็น พันเอกหม่อมเจ้า นักขัตรมงคล กิตติยากร ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเสนาธิการทหารบก ต้องทรงออกราชการทหาร โดยรัฐบาล แต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่ง เลขานุการเอกประจำสถานทูตสยาม ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี

ประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นในวัยเยาว์เมื่อแรกเกิดหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ จึงต้องอยู่ในความดูแลของ
เจ้าพระยาวงศาอนุประพันธ์ และ ท้าววนิดาพิจารณี บิดามารดาของหม่อมหลวงบัว บางครั้งพระองค์
ต้องทรงติดตามพระราชวงศ์ไปในต่างจังหวัด เช่น หม่อมเจ้าอัปสรสมาน กิตติยากร พระมารดาของ
หม่อมเจ้านักขัตรมงคล ได้ทรงรับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ นัดดา ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวไปจังหวัดสงขลา

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีกับพระบิดา คือพันเอกหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิตติยากร
ต่อมาทรงได้รับสถาปนาเป็นพลเอก พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ

ปลายปี พ.ศ. ๒๔๗๔ เมื่อ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์มีอายุ ๓ ขวบ จึงมีโอกาสร่วมพร้อมกัน
ทั้งครอบครัว เนื่องจากพระบิดาทรงลาออกจากราชการเสด็จกลับประเทศไทย จึงทรงรับ
หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ หม่อมราชวงศ์อดุลยจิตี พระเชษฐา และหม่อมราชวงศ์บุษบา พระชนิษฐา
ที่ตำหนักกรมแม่น้ำเจ้าพระยา ปลายถนนผดุงกรุงเกษม

การศึกษาของ
หม่อมเจ้าพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ทรงเริ่มรับการศึกษาชั้นอนุบาล ที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๙ ต่อมาเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาจังหวัดพระนครเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ถูกโจมตีทิ้งระเบิดทางอากาศ จึงทรงย้ายมาเรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ ถนนสามเสน เมื่อปี ๒๔๘๓ ซึ่งอยู่ใกล้บ้านในระยะที่เดินไปโรงเรียนได้ การที่ต้องทรงเผชิญสภาวะการณบ้านเมืองในยามสงครามโลก ซึ่งเป็นสภาวะผันผวน ไม่สะดวกสบายตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และพระบิดาทรงเป็นทหาร จึงทรงได้รับการอบรมในเรื่องวินัย ความอดทน ความเสียสละ ทำให้ทรงสั่งสมประสบการณ์เป็นพื้นฐานชีวิตที่แข็งแกร่งมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์

เมื่อสงครามมหาเอเชียบูรพาสงบแล้ว หม่อมเจ้านักขัตรมงคล ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐทูตวิสามัญ และอัครราชทูตผู้มีอำนาจเต็มประจำสำนักเซ็นต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้ติดตามครอบครัวไปพำนัก ณ ประเทศอังกฤษ ตั้งพระทัยจะเรียนเปียโน ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส แต่ต่อมาต้องทรงย้ายติดตามพระบิดาไปพำนัก ณ ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฝรั่งเศส ทรงมุ่งมั่นจะเป็นนักเปียโน และทรงประสงค์จะเข้าศึกษาที่วิทยาลัยดนตรีที่มีชื่อเสียงของกรุงปารีส

ใน พ.ศ. ๒๔๙๑ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งทรงศึกษาอยู่ที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และเสด็จไปทอดพระเนตรโรงงานทำรถยนต์ที่กรุงปารีส จึงทรงพบ ทรงคุ้นเคย และทรงต้องพระราชอัธยาศัยกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ต่อมาเมื่อ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมหลวงบัว นำธิดาทั้งสองไปเยี่ยมพระอาการที่กรุงโลซานน์ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งขณะนั้นดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระราชชนนี ได้รับสั่งขอให้หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ มาอยู่ศึกษาต่อที่เมืองโลซานน์ โดยเข้าศึกษาที่โรงเรียนประจำ Riante Rive ที่มีชื่อเสียงในการสอนวิชา ภาษา ศิลปะดนตรี ประวัติวรรณคดี และประวัติศาสตร์

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๔๙๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงหมั้นกับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ โดยทรงใช้พระธำมรงค์วงที่สมเด็จพระราชบิดา (สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก) ทรงหมั้น สมเด็จพระราชชนนี (สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี)

พระราชพิธีราชาภิเษกของ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ ได้ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นิวัติประเทศไทยเพื่อถวายพระเพลิงพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล แล้วได้เข้าสู่พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ณ วังสระปทุม สมเด็จพระสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (พระราชมารดาของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก)

ทรงเป็นประธาน พระราชทานน้ำพระพุทธมนต์ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้ทรงจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายด้วย และในวันนั้น หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระราชินี ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามฐานะและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเลี้ยงฉลองมงคลราชาภิเษกสมรสเป็นการภายใน ระหว่างพระญาติสนิทและข้าราชการบริพารที่ใกล้ชิดประมาณ ๒๐ คน กล่าวได้ว่าเป็นมงคลสมรสที่ประหยัดโดยทรงรักษาสวนที่เป็นราชประเพณีสำคัญไว้ครบถ้วนและรุ่งขึ้นหลังจากวันพระราชพิธีแล้ว ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๑๓ ทั้งสองพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับ ณ วังไกลกังวล หัวหิน ๓ วัน ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการไปดื่มน้ำผึ้งพระจันทร์ ที่ไม่เป็นการฟุ่มเฟือยเช่นกัน

จักรีบรมราชอิสริยาภรณ์ ประกาศเกียรติคุณให้สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติ
สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิไชยญาติ โดยความยินดีแห่งปวงชน
นับแต่กาลพิณนี้แล้ว พระคือดวงแก้วพิพิผล
สว่างโรจน์โชติศุ พระภูมิพล ร้อยรวมจิตชนชาวไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ เมื่อ
เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมที่พระราชวังไกลกังวลเป็นครั้งแรก หลังจาก
พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส และได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร
ที่อำเภอหัวหิน เป็นครั้งแรก

ครั้งเมื่อถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้
ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตามโบราณขัตติยราชประเพณีเฉลิมพระบรมนามาภิไธยว่า
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ และได้ทรงสถาปนาเฉลิมพระยศสมเด็จพระราชินี
สิริกิติ์ เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี”

ต่อมา เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๓ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี ได้
ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องจากแพทย์ผู้รักษา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กราบบังคมทูลแนะนำให้ทรงพักรักษาพระองค์อีกระยะหนึ่ง ใน
พ.ศ. ๒๔๙๔ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี มีพระประสูติกาล สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญาฯ ณ เมืองโลซานน์ เมื่อพระชนมายุได้ ๗ เดือน ทั้งสามพระองค์ได้
เสด็จนิวัติประเทศไทย ระหว่างที่กำลังซ่อมบูรณะพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เพื่อใช้เป็นที่ประทับ
ถาวร ได้ประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน ในพระราชวังดุสิต ซึ่งต่อมา สมเด็จพระบรมราชินี
พระประสูติกาล พระราชโอรส พระราชธิดา อีก ๓ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร
 ๒. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 ๓. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
- รวมพระราชโอรสและพระราชธิดารวม ๔ พระองค์

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ ทรงได้รับแต่งตั้งเป็น สภานายิกาสภาอากาศไทย แทน สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี องค์สภานายิกาเดิม ซึ่งเสด็จสวรรคต เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๘

เมื่อสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรภาคเหนือ

ในปีพ.ศ. ๒๔๙๙ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระราชศรัทธาเสด็จออกทรงพระผนวช ในพระบวรพระพุทธศาสนา ตามโบราณราชประเพณี ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทั้งปวงคล่องตัวเรียบร้อย เมื่อทรงลาผนวชแล้ว จึงทรงพระกรุณาสถาปนาพระอิสริยยศสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” มีความหมายว่า “พระบรมราชินีผู้เป็นที่พึ่งของประชาชน” จึงนับเป็นสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระองค์ที่สองของประวัติศาสตร์ชาติไทย